
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

УДК 373.2.015.31:37.051,212.7
DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-4-62-69

Аніщук А. М.

кандидатка педагогічних наук, доцентка
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
anishchuk1965@gmail.com
orcid.org/0000-0002-0292-689X

**ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА ЯК СУБ'ЄКТА
УСПІШНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкрито сутність процесу виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності в контексті сучасної парадигми особистісно орієнтованої дошкільної освіти. Обґрунтовано необхідність переорієнтації педагогічної практики з формально-навчальної моделі на гуманістичну, у центрі якої перебуває дитина як активний учасник власного розвитку, здатна до вибору, самовираження і відповідальності за власні дії. Метою статті визначено обґрунтування організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність процесу виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій з означеної проблеми, акцентовано увагу на раніше не виділених аспектах загальної проблеми.

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічних джерел конкретизовано сутність понять «суб'єкт», «суб'єктність дитини», «дошкільник як суб'єкт успішної життєдіяльності». З'ясовано, що становлення суб'єктності відбувається у процесі активної взаємодії дитини з дорослими й однолітками, за умов підтримки її пізнавальної активності, ініціативності та самостійності.

Визначено основні організаційно-педагогічні умови виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності: створення особистісно орієнтованого розвивального середовища; упровадження інтерактивних технологій виховання, що стимулюють активну позицію дитини; забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогом і вихованцем; партнерська співпраця закладу дошкільної освіти і сім'ї. Наголошено, що реалізація зазначених умов сприяє формуванню у дітей позитивного ставлення до себе, довіри до власних сил, здатності до саморозвитку й конструктивної соціальної взаємодії.

Результати дослідження мають практичне значення для вдосконалення педагогічного процесу в закладах дошкільної освіти та можуть бути використані при підготовці майбутніх вихователів.

***Ключові слова:** суб'єкт, суб'єктність дитини, успішна життєдіяльність, дошкільник як суб'єкт успішної життєдіяльності, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, організаційно-педагогічні умови, особистісно орієнтоване середовище, інтерактивні технології виховання, партнерська співпраця.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку суспільства зумовлюють необхідність виховання активної, ініціативної, соціально зрілої особистості, здатної до

успішної життєдіяльності в умовах швидкоплинних змін. Дошкільний вік є базовим періодом у становленні особистості, адже саме в цей час закладаються основи характеру, формуються морально-ціннісні орієнтири, соціальні навички та життєва компетентність, яка визначає подальший розвиток дитини, її здатність успішно взаємодіяти з оточенням, приймати рішення, долати труднощі та реалізовувати власний потенціал.

У Законі України «Про дошкільну освіту» підкреслюється, що метою дошкільної освіти є забезпечення цілісного та всебічного розвитку дитини шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей. Цей закон вводить засади дитиноцентризму та особистісно орієнтованого підходу як пріоритетні принципи освітньої політики [4, с. 3]. Важливим завданням є визнання дитини не лише об'єктом виховання, а насамперед **суб'єктом власної діяльності**, який здатний проявляти ініціативу, робити вибір, брати відповідальність за свої дії.

У Базовому компоненті дошкільної освіти підкреслено значення формування життєвої компетентності дошкільника як суб'єкта освітнього процесу. Особлива увага приділяється розвитку таких якостей, як самостійність, активність, креативність, вміння співпрацювати з однолітками та дорослими, вирішувати проблемні ситуації, а також готовність до нових соціальних ролей [1]. Це повністю узгоджується з сучасними підходами до виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності. Програма розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» наголошує на основному призначенні дорослого – допомогти дошкільнику жити власними силами, у злагоді з довкіллям та собою як активним суб'єктом життєдіяльності [15, с. 8].

Виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності передбачає перехід від традиційно об'єктного підходу у вихованні до суб'єктно-орієнтованої моделі, у якій дитина визнається активним учасником власного розвитку. Забезпечення цілісного підходу до виховання дошкільників як суб'єктів життєдіяльності дозволяє сформувати в них основи соціальної компетентності, комунікативної активності, емоційної зрілості та готовності до шкільного життя.

Таким чином, проблема набуває особливої значущості для сучасної дошкільної педагогіки та практики роботи закладів дошкільної освіти. Це особливо важливо в умовах воєнного часу та суспільних викликів, коли зростає потреба у стійких, упевнених у собі, соціально адаптованих особистостях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблема виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності висвітлюється у наукових працях таких авторів: О. Міхно – досліджує методологічні підходи, які сприяють обґрунтуванню поняття «суб'єкт» у розвитку дитини (2021 р.), **О. Рейпольської** – вивчає освітнє середовище як чинник розвитку дитини-суб'єкта (2021 р.), Т. Піроженко – розробляє концепцію суб'єктності дошкільника, регулятивну роль ціннісних орієнтацій і суб'єкт-суб'єкту взаємодію педагога та дитини (2020 р.) та ін.

Вагомий внесок в розвиток проблеми вніс І. Бех, обґрунтувавши концепцію особистісно орієнтованого виховання, де дитина поступово стає суб'єктом власної життєдіяльності через внутрішні суперечності та вибір. С. Кузікова досліджувала становлення суб'єктності дитини, розкрила механізми розвитку самосвідомості та етапи формування особистості у дошкільному дитинстві.

А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Артемова розробляли питання розвитку особистості дошкільника, його мовленнєвої та пізнавальної активності як проявів суб'єктності. О. Кононко досліджувала становлення і розвиток дошкільника як суб'єкта практичної діяльності, виокремила дошкільника як суб'єкта власного розвитку, акцентуючи увагу на його активній життєвій позиції. Близьку за змістом проблему висвітлював і В. Ямницький, розглядаючи суб'єктність та відповідальність як системоутворювальні параметри життєтворчої активності особистості. І. Тітов вивчав психологічні

особливості суб'єктності дитини дошкільного віку. Сучасним технологіям виховання дошкільників у контексті становлення їхньої суб'єктності присвячені праці **Н. Дудник**.

Провідним чинником становлення особистості дитини, розвитку її самосвідомості, самостійності та відповідальності є суб'єкт-суб'єктна взаємодія вихователя та дошкільника, яка ґрунтується на **партнерстві, співпраці та діалозі** між дорослим і дитиною. Вивчення проблеми суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога та дошкільника в процесі формування ціннісного ставлення дитини до оточення займалася І. Карабаєва. О. Максимова досліджувала формування успішності шестирічок у продуктивній діяльності у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Автор виділила педагогічні умови досягнення успіху шестирічною дитиною: включення дитини у суб'єкт суб'єктні взаємини; розвиток мотиваційної сфери дитячої особистості, адекватної самооцінки та необхідних для досягнення успіху психологічних якостей; розширення сфер діяльності дитини, збагачення предметно-розвивального середовища; орієнтація мікросередовища на успіх дитини; забезпечення індивідуального підходу [10, с. 96]. Вивченню формування ціннісних орієнтацій дитини дошкільного віку в умовах суспільного виховання присвячені наукові праці Т. Фасолько, а С. Івах розглядала самостійність як показник суб'єктності дитини старшого дошкільного віку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень щодо виховання дошкільників, багато аспектів формування їх як успішних суб'єктів життєдіяльності залишаються недостатньо вивченими. Перш за все, недостатньо досліджено вплив індивідуальних особливостей дитини, таких як темперамент, індивідуальний досвід, рівень розвитку пізнавальних та комунікативних навичок, на формування активної позиції у освітньому процесі. Як зазначає С. Івах, розробка оптимальних освітніх технологій передбачає не лише відбір змісту наукових та життєво доцільних знань, які треба засвоїти, а й узгодженість цього змісту з віковим та індивідуальним досвідом дитини [5, с. 24]. Психологічні, соціальні, темпераментні особливості дошкільників часто розглядаються окремо, але їхній комплексний вплив на формування успішності дитини як суб'єкта життєдіяльності досліджений недостатньо.

По-друге, роль сім'ї та соціального оточення у підтримці та розвитку суб'єктності дитини потребує більш детального аналізу, особливо у контексті інтеграції сімейного та дошкільного виховання. Крім того, відсутність чітко визначених критеріїв успішності дошкільника ускладнює оцінку ефективності педагогічних стратегій. Сучасні інноваційні методики, такі як інтерактивні ігри, мнемотехніка чи арт-терапія, широко застосовуються, проте їхній комплексний вплив на розвиток активності дитини потребує подальшого наукового обґрунтування. Не менш актуальною є проблема врахування культурного та соціального контексту виховання, а також розвитку психоемоційної компетентності як складової успішної життєдіяльності дошкільника.

Водночас, результати сучасних досліджень свідчать про наявність певних суперечностей між вимогами до формування суб'єктної позиції дошкільника та реальними можливостями освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Серед них – недостатня варіативність освітніх технологій, орієнтація на знаннєвий підхід замість діяльнісного, обмежене залучення родини до спільного виховного процесу.

Таким чином, виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності потребує подальшого вивчення та інтеграції нових педагогічних і психологічних досліджень.

Формулювання мети статті: виділення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній психолого-педагогічній науці поняття «суб'єктність» передбачає позицію творця власного життєвого шляху, ініціює всі види людської активності і сприяє її результативності. Як зазначає С. Кузікова, суб'єктність не є вродженою характеристикою людини і не властива лише видатним особистостям. Суб'єктні якості можуть розвинути в кожній людині [8,

с. 46]. Суб'єктність – це особлива якість буття, що передбачає здатність до самостійної життєтворчості, здатність здійснювати зміни у світі і у самому собі [8, с. 47]. Автор виділяє три основні завдання, які має забезпечувати суб'єктність як особистісна властивість: узгодження особистісних потреб, здібностей, очікувань з умовами та вимогами діяльності; побудови життя відповідно до власних цілей і цінностей; прагнення до досконалості через вирішення суперечностей [7, с. 41].

В. Татенко зазначає, що бути суб'єктом – значить виступати ініціатором і автором-творцем своїх життєвих проєктів; починати причинний ряд із самого себе, а не бути спричиненим лише активністю інших; перетворювати дійсність, а не тільки пристосовуватися до умов існування; виявляти вибірковість щодо впливів природного та соціального оточення; долати зовнішні та внутрішні перешкоди, а не лише обминати їх чи зупинятися перед ними; протистояти тому, що може зашкодити існуванню і досягненню власних цілей; залишатися собою і змінювати себе за власним бажанням у різних життєвих ситуаціях; керуватися почуттям міри при здійсненні своїх впливів на світ і на самого себе [13, с. 4–5].

Поняття «суб'єктність» О.Кононко кваліфікує як системну якість особистості, сформованість якої засвідчується її активно-перетворювальними властивостями, прагненням та умінням діяти самостійно, довірою власному досвіду й самооцінці, здатністю регулювати свою поведінку, вносити корективи у діяльність та її результати, доведенням розпочатого до кінця, досягненням успіху, адекватною самооцінкою [6, с. 18]. Автор зазначає, що саме дошкільний вік є періодом закладання основ суб'єктності, становлення і розвитку її елементарних форм, зародження самосвідомості й абрису дитячого світогляду.

У Державному стандарті дошкільної освіти та освітніх програмах дошкільник визначається як активний суб'єкт життєдіяльності, здатний в процесі навчання і виховання спиратися на власний життєвий досвід, збагачувати його з допомогою дорослих, оволодіти вмінням довіряти йому [15, с. 10].

Таким чином, поняття «*дошкільник як суб'єкт успішної життєдіяльності*» розглядається як інтегрована характеристика дитини, що відображає її активну позицію у взаємодії з навколишнім світом, здатність до самостійного вибору, самооцінки та творчого самовираження. Виховання такої суб'єктності потребує створення відповідних організаційно-педагогічних умов, які забезпечують гармонійний розвиток особистості та формування базових життєвих компетентностей. Визначимо основні з них, спираючись на сучасні психолого-педагогічні підходи та результати власного аналізу проблеми.

Під організаційно-педагогічними умовами виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності розуміється сукупність цілеспрямованих впливів і педагогічних дій, що забезпечують активну участь дитини у власному розвитку, формування її самостійності, ініціативності та здатності до рефлексії. До таких умов належать: *створення особистісно орієнтованого розвивального середовища; налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між вихователем і дитиною; застосування інтерактивних технологій виховання, що сприяють прояву дитячої активності; а також партнерська співпраця закладу дошкільної освіти із сім'єю.*

Особистісно орієнтоване розвивальне середовище у закладі дошкільної освіти розглядається не лише як простір для навчання й гри, а як **соціокультурний простір розвитку дитини**, у якому забезпечуються умови для самовираження, самостійного вибору, ініціативності та відповідальності. Таке середовище передбачає особистісно-орієнтований підхід до кожної дитини. І як стверджують сучасні науковці, головною особливістю цього підходу є те, що в центрі освітнього процесу знаходиться сама дитина з її мотивами, цілями, певними психологічними характеристиками. Кожен педагог має враховувати особливості кожної дитини, щоб ефективно забезпечувати процеси самопізнання й самореалізації, сприяти вияву її суб'єктних якостей, розвиткові індивідуальності. Особистісно орієнтований підхід визначає механізм становлення

та формування суб'єктності, що базується на опорі власних сил дитини, на внутрішній логіці її розвитку, за якою суб'єкт у процесі своєї життєдіяльності набуває такі властивості та здібності, в результаті прояву яких відбувається як перетворення матеріалу, включеного до діяльності, перетворення самої діяльності, так і перетворення суб'єкта діяльності [11, с. 66].

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія між вихователем і дитиною забезпечує формування у дошкільника почуття власної значущості, довіри до дорослого, усвідомлення себе як активного учасника спільної діяльності. Її сутність полягає у взаємній повазі, емпатії, діалозі, рівноправному обміні думками та емоціями, що сприяє становленню самосвідомості, відповідальності та самостійності дитини. О.Максимова зазначає, що забезпечення суб'єкт-суб'єктних взаємин оптимізує ініціативність, активність, творчість дитини, сприяє формуванню відповідного можливостям рівня домагань, мотивації успіху. Основні ідеї концепції ґрунтуються на діяльнісному й особистісно-ціннісному підході, які передбачають ціннісну орієнтацію педагогів на особистість дитини, її індивідуальну неповторність і самобутність, забезпечують реалізацію природних потенцій дитини, спрямовують її на досягнення успіху в починаннях [10, с. 6]. Автор стверджує, що виокремлюючи умови створення ситуації успіху, варто використовувати схвалення, що забезпечується за допомогою вербальних та невербальних засобів, таких як підбадьорюючі слова, м'які інтонації, коректність та доброзичливість звертань, відкрита поза [10, с. 13]. А педагогічна стратегія має ґрунтуватися на максимальному використанні прагнення дитини до свободи вибору, розумінні самоцінності дитячого життя та вікового етапу розвитку дітей [10, с. 95].

Застосування інтерактивних технологій виховання сприяє тому, що дитина перестає бути пасивним об'єктом педагогічного впливу і стає **активним учасником виховного процесу**, здатним до ініціативи, самовираження, самостійного прийняття рішень. Ю. Бондар під інтерактивними технологіями розглядає чітко структуровану, впорядковану систему інтерактивних методів і прийомів, орієнтованих на засвоєння знань, формування сукупності простих умінь і навичок, яка передбачає активну міжсуб'єктну співпрацю та співтворчість дітей один з одним та з педагогом у процесі пізнання для досягнення спільної мети [2, с. 77]. Інтерактивні технології орієнтовані на **створення ситуацій успіху**, у яких дитина має можливість проявити ініціативу, самостійність, емоційно виразити власну позицію, що є основою становлення її суб'єктності. Зміст інтерактивних технологій полягає у використанні таких методів, форм і прийомів, які забезпечують **взаємодію «дитина – дитина», «дитина – вихователь», «дитина – група»**, стимулюють емоційно-ціннісне ставлення до себе та інших.

О. Гриценко зауважує, що використання інтерактивних методів, таких як рольові ігри, дискусії, проєкти та групові завдання, дозволяє дітям активно вступати у мовленнєву взаємодію в умовах, наближених до реального життя. А одним із ключових аспектів інтерактивного навчання є створення атмосфери довіри та підтримки, де кожна дитина відчуває себе важливою та цінною, що сприяє розвитку їхньої самооцінки та впевненості у собі [3, с. 16].

Таким чином, застосування інтерактивних технологій у вихованні сприяє формуванню таких важливих якостей суб'єкта життєдіяльності, як: **ініціативність** (дитина проявляє активність, прагне діяти самостійно); **відповідальність** (усвідомлює наслідки власних дій у спільній діяльності); **комунікативність** (уміє домовлятися, слухати інших, аргументувати свою позицію); **самооцінка та рефлексія** (дитина вчиться оцінювати власні дії, бачити свої досягнення).

Партнерська співпраця закладу дошкільної освіти із сім'єю створює єдиний виховний простір, у якому забезпечується **узгодженість вимог, цінностей і підходів до розвитку дитини**. Це дає змогу вихователю і родині **спільно формувати у дитини досвід самостійності, відповідальності, ініціативності, позитивного ставлення до себе**, що є базовими характеристиками суб'єкта успішної життєдіяльності.

О. Федорчук вважає, що ефективність сім'ї як основного чинника впливу на розвиток дитини визначається рівнем батьківської відповідальності, де вирішальну роль відіграють: ціннісні орієнтації батьків у вихованні дитини; рівень обізнаності батьків із закономірностями розвитку дитини; готовність та здатність будувати свої взаємини з дитиною у форматі суб'єкт-суб'єктних, партнерських взаємин [14, с. 111–112].

В. Сухомлинський зазначав, «тільки коли школа і батьки говорять до серця дитини одним голосом, дитина здатна відчувати себе творцем власного життя» [12, с. 146]. Ця думка повністю корелює з положенням Базового компонента дошкільної освіти, у якому визначено, що ефективність виховання досягається у взаємодії всіх учасників освітнього процесу – педагога, дитини і сім'ї. С. Лозинська, Н. Калагурка пишуть, що вихователі разом з батьками творять спільноту, у якій діти почуваються комфортно. Тому, коли сім'ї будуть діяти спільно з педагогічним колективом – грамотно і професійно, дитина зможе жити у демократичному світі з глибокими моральними цінностями [9, с. 95].

Отже, лише в єдності родинного та соціально-виховного впливу дитина здатна усвідомити себе творцем власного розвитку і носієм особистого успіху.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Проведене теоретичне дослідження дало змогу з'ясувати, що виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності є складним, багатовимірним процесом, який передбачає створення у закладі дошкільної освіти таких умов, за яких дитина може проявляти ініціативу, самостійність, відповідальність і здатність до саморозвитку. Ефективність цього процесу зумовлюється науково обґрунтованим поєднанням педагогічних впливів, взаємодією вихователя, дитини та сім'ї на засадах партнерства і довіри.

Реалізація зазначених **організаційно-педагогічних умов** виховання дошкільника як суб'єкта успішної життєдіяльності сприяє становленню дошкільника як активного, творчого, упевненого у собі учасника життєвих процесів, формує основи його життєвої компетентності та забезпечує готовність до подальшої успішної взаємодії з оточенням.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в експериментальній перевірці ефективності визначених умов та розробленні методичних рекомендацій для педагогів і батьків щодо формування суб'єктності дошкільників у сучасному освітньому просторі.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти України / під кер. Т. О. Піроженко. Київ, 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent_doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini (дата звернення: 22.10.2025).
2. Бондар Ю. В. Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій: дис. ... д-ра філософії (PhD). Тернопіль, 2022. 542 с.
3. Гриценко О. О. Вплив інтерактивних методів навчання на формування діалогічної компетенції старших дошкільників. *Стратегії розвитку дошкільної освіти в умовах сьогодення*: збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. 17 квітня 2025 р. / упоряд.: О. О. Горська, Н. В. Котелянець; гол. ред. О. О. Горська. Кропивницький: ФОП Піскова М. А., 2025. 64 с. С. 15–17.
4. Закон України «Про дошкільну освіту». 06.06.2024. № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 22.10.2025).
5. Івах С. Самостійність як показник суб'єктності дитини старшого дошкільного віку. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2022. № 1(4). С. 23–31.
6. Кононко О. Л. Становлення і розвиток дошкільника як суб'єкта практичної діяльності. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2021. № 1. С. 17–27.
7. Кузікова С. Б. Суб'єктність у контексті саморозвитку особистості. *Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія»*. 2012. № 1009. С. 40–44.

8. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: монографія. Суми: МакДен, 2011. 412 с.
9. Лозинська С., Калагурка Н. Співпраця закладу дошкільної освіти і сім'ї у вихованні дітей дошкільного віку на сучасному етапі. *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4. С. 92–96.
10. Максимова О. О. Формування успішної особистості шестирічного першокласника: монографія / за ред. проф. М. В. Левківського. Житомир: ЖДУ, 2013. 195 с.
11. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування: навч.-метод. посіб.: О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
12. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1977. С. 145–150.
13. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ: Міленіум, 2017. 184 с.
14. Федорчук О. І. Сім'я як чинник майбутньої успішної адаптації дитини до умов шкільного життя. *Дошкільник: крок у шкільне життя: навч.-метод. посіб.* / Пироженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Токарєва Л. Д., Федорчук О. І. Хартман О. Ю.; за наук. ред. Т.О. Пироженко. Київ: Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, 2023. С. 110–131.
15. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до 6 років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР» Україна», 2019. 488 с.

References

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy (2021). [Basic component of preschool education in Ukraine]. Т. О. Pirozhenko (Ed.). Kyiv. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoi-osvity-v-ukrayini> [in Ukrainian].
2. Bondar, Y.V. (2022). Formuvannia tvorchykh umin v uchniv pochatkovoї shkoly z vykorystanniam interaktyvnykh tekhnolohii [Developing creative skills in primary school students using interactive technologies]. *Doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
3. Hrytsenko, O. O. (2025). Vplyv interaktyvnykh metodiv navchannia na formuvannia dialohichnoi kompetentsii starshykh doshkilnykiv [The influence of interactive teaching methods on the formation of dialogical competence of senior preschoolers]. *Stratehii rozvytku doshkilnoi osvity v umovakh sohodennia – Strategies for the development of preschool education in today's conditions*. O.O. Horska (Eds.); N.V. Kotelianets (Ed.). Kropyvnytskyi: FOP Piskova M.A. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu» [Law of Ukraine «On Preschool Education»]. 06.06.2024. № 3788 IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].
5. Ivakh, S. (2022). Samostiinist yak pokaznyk subiektnosti dytyny starshoho doshkilnoho viku [Independence as an indicator of the subjectivity of a child of senior preschool age]. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 1(4), 23-31 [in Ukrainian].
6. Kononko, O. L. (2021). Stanovlennia i rozvytok doshkilnyka yak subiekta praktychnoi diialnosti [Formation and development of a preschooler as a subject of practical activity]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia – Scientific notes of the NSU named after M. Gogol*, 1, 17–27 [in Ukrainian].
7. Kuzikova, S. B. (2012). Subiektnist u konteksti samorozvytku osobystosti [Subjectivity in the context of self-development of the individual]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Kharkiv National University*, 1009, 40–44 [in Ukrainian].
8. Kuzikova, S. B. (2011). *Psykhologichni osnovy stanovlennia subiekta samorozvytku v yunatskomu vitsi* [Psychological foundations of the formation of a subject of self-development in adolescence]. Sumy: MakDen [in Ukrainian].
9. Lozynska, S & Kalahurka, N. (2022). Spivpratsia zakladu doshkilnoi osvity i simi u vykhovanni ditei doshkilnoho viku na suchasnomu etapi [Cooperation between preschool education institutions and families in raising preschool children at the modern stage]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 3–4, 92–96 [in Ukrainian].
10. Maksymova, O. O. (2013). *Formuvannia uspishnoi osobystosti shestyrichnoho pershoklasnyka* [Formation of a successful personality of a six-year-old first-grader]. Zhytomyr: ZhDU [in Ukrainian].
11. Reipolska, O. D., Hudym, M. I., Zaitseva, L. I., Lutsenko, I. V., Lutsenko, V. O. & Tsvietkova, H. H. (2021). *Osvitnie seredovyshche zakladu doshkilnoi osvity: tekhnolohii*

proiektuvannia [Educational environment of a preschool educational institution: design technologies]. O. D. Reipolskoi (Eds.). Kropyvnytskyi: Imeks-LTD [in Ukrainian].

12. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Sertse viddaiu ditiam* [I give my heart to children.]. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian].

13. Tatenko, V. (2017). *Metodolohiia subiektno-vchynkovoho pidkhodu: sotsialno-psykholohichni vymir* [Methodology of the subject-action approach: social-psychological dimension]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

14. Fedorchuk, O. I. (2023). *Simia yak chynnyk maibutnoi uspishnoi adaptatsii dytyny do umov shkilnoho zhyttia. Doshkilnyk: krok u shkilne zhyttia* [Family as a factor in the child's future successful adaptation to the conditions of school life. Preschooler: a step into school life]. T.O. Pirozhenko (Eds.). Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy [in Ukrainian].

15. Aksonova, O. P., Anishchuk, A. M. & Artemova, L. V. et al. (2019). *Ia u Sviti* [I am in the World]. *Prohrama rozvytku dytyny vid narodzhennia do 6 rokiv – Child development program from birth to 6 years*. O. L. Kononko (Eds.). Kyiv: TOV «MTsFER» Ukraina» [in Ukrainian].

Anishchuk A.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Preschool Education
Nizhyn Mykola Gogol State University
anishchuk1965@gmail.com
orcid.org/0000-0002-0292-689X

EDUCATION OF A PRESCHOOL CHILD AS A SUBJECT OF SUCCESSFUL LIFE ACTIVITY

The article reveals the essence of the process of educating a preschool child as a subject of successful life activity in the context of the modern paradigm of personality-oriented preschool education. The necessity of reorienting pedagogical practice from a formal instructional model to a humanistic one, centered on the child as an active participant in his or her own development, capable of choice, self-expression, and responsibility for personal actions, is substantiated. The purpose of the article is to identify and substantiate the organizational and pedagogical conditions that ensure the effectiveness of the process of educating preschoolers as subjects of successful life activity. The analysis of recent research and publications on this issue emphasizes aspects of the general problem that have not yet been sufficiently explored.

Based on a theoretical analysis of psychological and pedagogical sources, the essence of the concepts «subject», «child's subjectivity», and «preschool child as a subject of successful life activity» is clarified. It is established that the development of subjectivity occurs through the child's active interaction with adults and peers, provided that cognitive activity, initiative, and independence are supported.

The main organizational and pedagogical conditions for educating preschool children as subjects of successful life activity are determined: creating a personality-oriented developmental environment; introducing interactive educational technologies that stimulate the child's active position; ensuring subject–subject interaction between educator and child; and fostering partnership cooperation between preschool institutions and families. The implementation of these conditions contributes to the formation of a positive self-concept, confidence, self-development ability, and constructive social interaction in children.

The results of the research have practical significance for improving the pedagogical process in preschool institutions and can be applied in the professional training of future educators.

***Key words:** subject, child's subjectivity, successful life activity, preschool child as a subject of successful life activity, subject–subject interaction, organizational and pedagogical conditions, personality-oriented environment, interactive educational technologies, partnership cooperation.*